

ФОРМУВОРЧІ ПРИНЦИПИ І МЕТОДИ МАКЕТУВАННЯ В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ

ID ORCID 0009-0002-4947-1957

Аміна ГАСЕМ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Основним завданням дослідження визначено аналіз ключових принципів формуворчого процесу в проектуванні одягу, засобів їх застосування у навчальному процесі з підготовки дизайнерів одягу. На прикладі робіт, виконаних особисто авторкою і студентами, які навчаються в Харківській державній академії дизайну і мистецтв за освітньо-професійною програмою «Дизайн одягу» в рамках дисципліни «Формування (за спеціалізацією)», наведено способи організації форми в процесі макетування й окреслено процес її трансформації. Авторка демонструє техніки використання паперопластики та її вплив на формуворчі засоби дизайну, послідовну логіку виконання макетів з паперу й матеріалів різних пластичних властивостей. Систематизовано художньо-композиційні засоби формування, що стали підґрунтям розробленої методології навчального процесу як підготовчої бази до більш складних дисциплін, таких як «Конструювання складних форм одягу» і «Моделювання пластичної форми костюма». Обґрунтовано формуворчі засоби як творчий чинник навчального процесу на початковій стадії створення макетів одягу різної складності. Наукова новизна дослідження полягає у систематизації формуворчих принципів і комплексному розгляді об'ємно-просторової інтерпретації макетів одягу, виготовлених з паперу та різних матеріалів безпосередньо на манекені, як основи творчого підходу і самовираження в сучасному дизайні. Матеріали статті мають беззаперечну практичну цінність і призначені насамперед для використання у навчальному процесі під час фахової підготовки дизайнерів одягу, стилістів, також можуть бути корисними в написанні наукових робіт з відповідної тематики. Результати дослідження можна використовувати для розробки сучасних дизайн-колекцій одягу під час навчання і в професійній діяльності.

Ключові слова: дизайн одягу, форма костюма, принципи формування, конструкція, деконструкція, трансформація, креативний підхід у проектуванні

ВСТУП ТА ДОСЛІДНИЦЬКИЙ КОНТЕКСТ ТЕМИ

У контексті швидкого розвитку технологій в індустрії моди, традиційні методи проектування одягу втрачають свою універсальність, оскільки постає необхідність стрімко реагувати на нові виклики. Тому метод макетування постає найбільш продуктивним і доцільним як інструмент для втілення креативних дизайнерських рішень. Він дозволяє працювати з формою одягу безпосередньо на манекені, демонструє дизайн-концепцію, не використовуючи при цьому традиційних технік конструювання. Але попри переваги цей підхід не має належного теоретичного обґрунтування та широкого впровадження в навчальний процес із підготовки дизайнерів одягу. Таким

чином, існує нагальна потреба у дослідженні макетування як експериментального методу проектування та застосування в освітньому і професійному середовищі.

Джерелами дослідження стали наукові публікації українських і зарубіжних авторів, видання про такі аспекти дизайну, як креативне формування, трансформації форм костюма, а також монографії, навчальні посібники та електронні ресурси. Зокрема О. Лагода в монографії «Дизайн костюма. Практики репрезентацій», досліджуючи різні формати репрезентацій у сучасній художньо-проектній культурі, зосереджує увагу на проблематиці пошуку ідентичності в культурі буденності, зокрема через створення та позиціонування різноманітних форм костюма [7]. У статті «Репрезентативний потенціал дизайнерських практик

у симбіозі мистецтва і моди» О. Лагода визначає зв'язок між мистецтвом та індустрією моди, який впливає на емоційне сприйняття костюму як арт-об'єкта, його естетичні та художньо-стилістичні особливості, що безпосередньо втілюються в процесі формоутворення [8].

Праця Т. Ніколаєвої «Тектоніка формоутворення костюма» розкриває властивості побудови та організації форм костюма, розглядає питання взаємозв'язку внутрішнього змісту та зовнішнього формоутворення [9]. У низці розвідок М. Кісіль окреслено методологію сучасного макетування. Дослідниця зосереджує увагу на концепції фактурного формоутворення в дизайні одягу та специфіці його застосування [4; 5; 6]. У публікації Н. Орлової наведено можливості поєднання методів фактурного формоутворення і макетування у навчальному процесі [10].

Авторка даної статті вже не вперше висвітлює у своїх публікаціях питання щодо створення об'ємно-просторового макета. Пріоритетом власного дослідження є об'ємно-просторове моделювання безпосередньо на манекені, оскільки саме воно формує підґрунтя для експериментів з формою [1; 2; 3].

Серед праць закордонних дослідників варто відзначити монографію П. Джексона «Заповнені складки. Техніки плісування в архітектурі та дизайні моди» [11]. У ній автор проаналізував і проілюстрував поєднання паперопластики, оригамі й fashion-дизайну з точки зору на них як на формоутворюючі засоби. Він детально описав технологічні прийоми створення різноманітних форм – від архітектури до сучасного одягу. Монографії А. Овенс «НІ-Фруктоза: нова сучасна мода» та Б. Квінна «Майбутнє моди» містять аналіз сучасних технологій, приклади новаторських практик, які формують інноваційний підхід у створенні сучасного костюму [15; 16]. Слід також відзначити праці К. Кізель «Драпірування. Повний курс» і «Поглиблений курс. Креативне драпірування» [13; 14], в яких продемонстровано методику макетування, зокрема послідовність виконання складних драпірувань.

Мета дослідження полягає в необхідності класифікувати формотворчі принципи та методи макетування в проектуванні одягу і виявити особливості й методологічні підходи до креативного моделювання, обґрунтовуючи доцільність їх впровадження у навчальний процес із підготовки професійних дизайнерів одягу.

ФОРМОУТВОРЕННЯ В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ: БАЗОВІ ПОНЯТТЯ Й СТРУКТУРИ

Історично доведено, що форма костюма – це явище, зумовлене темпоральністю (від лат. *temporalis* – «часовий») як специфічним взаємозв'язком моментів часу і часових характеристик, динамікою змін тих явищ і процесів, чиї якісна

та ціннісна характеристики зумовлені соціокультурною специфікою людського буття. Іншими словами, часова сутність форми костюма як явище. Саме за зовнішніми ознаками форм костюма науковці виявляють зміни, які відбуваються з формою костюма і становлять її розвиток для суспільства. Отже, в основі методології темпорального аналізу лежить ідея аналізу взаємно рухливих соціальних явищ через зіставлення їх темпоральності. Водночас силует костюма, його пропорційні членування визначають основні стандарти мінливості моди.

Для сучасної людини форма костюма також відіграє важливу роль, адже залишається невід'ємною складовою позиціонування та ідентифікації соціального положення і статусу. Однак поряд з класичними формами костюма все частіше з'являються нетипові, креативні форми одягу як свідчення пошуку дизайнерами власного творчого підходу. Таким чином, сучасний процес проектування одягу перетворюється на гру експериментів, у якій кожен дизайнер прагне показати індивідуальність (особливість) дизайн-продукту не тільки через класичні прийоми формотворення, а й завдяки креативному, часто іронічному ставленню до дизайну одягу як до сфери творчості. Така практика постає нескінченним процесом переосмислення, новою філософією сучасних дизайн-практик і, як результат, потужним впливом на форму, процес формоутворення, підходи щодо проектування, дизайну і моди в цілому.

Розглядаючи формотворчий процес у дизайні одягу, необхідно враховувати, що зовнішня форма костюма є просторовою тривимірною структурою, де її кордони визначають саме як форму або силует, тобто зовнішній абрис. Сутність формотворчих процесів за умов утілення їх у тривимірну структуру, розуміння принципів побудови форми, робота безпосередньо з фігурою людини (манекеном) тощо надають можливість розширити спектр творчих пошуків, а для студентів розкривають потенціал експериментів з формою та сприяють переосмисленню загальної практики формотворення. Завдяки чому стає можливим послідовне формування власних, авторських підходів до формоутворення як процесу, зокрема, на основі методу макетування. Звернення до об'ємно-просторового макета з акцентом роботи безпосередньо на манекені формує підґрунтя для розуміння чітких пропорцій статури людини, сприяє аналізу індивідуальної роботи студента в процесі її виконання та дозволяє експериментувати, шукаючи нові підходи і засоби організації форми костюма.

У практичному освоєнні формотворчого процесу костюм є просторовою, тривимірною структурою, якою, власне, слугує форма. Саме форма постає інформаційною складовою, що вказує на цінність виробу, є його естетичним підґрунтям, що викликає емоційну реакцію в людини. Однак питання про те, що таке форма, в загальному

розумінні науковці трактують по-різному. Наприклад, у філософії *форма* – це структура існуючої матерії. Мистецтвознавці розглядають *форму* як внутрішню організацію (структуру), котра підкреслює ідейний зміст твору. *Форма* ж у дизайні одягу визначається як зовнішній вигляд, контур виробу певного змісту. Для того щоб пояснити студентам принципи формоутворення, потрібно зробити чітку класифікацію тектонічної властивості форми костюма, адже розуміння зсередини формотворчого процесу сприяє творчим пошукам і грамотній композиційній побудові конкретного виробу. Власне, у дизайні одягу формотворчі принципи включають види форми, властивості форми та формотворчі елементи.

У цілому в дизайні костюма розрізняють три види форми: функціональну; конструктивну; естетичну. *Функціональна* форма відповідає вимогам призначення одягу, окреслює суто утилітарне використання, наприклад спецодяг, який повинен відповідати тим чи іншим стандартам (залежно від виду призначення). *Конструктивна* форма зумовлена використанням властивостей матеріалів, їх фізичних та механічних можливостей. *Естетична* форма відповідає за художню виразність, інтелектуальну цінність та образність виробу. Ці види форм можуть застосовуватись дизайнерами в колекціях окремо одна від одної як «чисті форми», а також у поєднанні в одному виробі, зокрема, всіх трьох видів форми [9].

Разом з видами форми важливу роль у макетуванні відіграють її *властивості*. Форма наділена низкою специфічних характерних ознак, якот: об'ємність, геометрична побудова, масивність, щільність тощо, а також характером руху форми у просторі. Завдяки чому визначають *основні властивості форми*: просторовість, матеріальність. Своєю чергою, властивості форми мають чітку матеріально-просторову структуру, яка поділяється на:

- відкриту форму – ажурна, прозора форма;
- закриту форму – непрозора поверхня, щільна форма;
- однорідну форму – суцільна форма;
- неоднорідну форму – об'ємна, пустотіла форма;
- незмінну форму – об'єкт, що не змінює своєї форми і функції;
- змінну форму – об'єкт, що трансформується і змінює свій початковий стан;
- незамкнуті форми – змінна форма, яка нарощується;
- замкнуті форми – форма, яка незмінна;
- моноблокові форми – проста форма;
- поліблокові форми;
- комбіновані форми.

Характеризуючи формотворчі принципи, виділяють також *елементи* форми, які впливають на співвідношення вимірів форми у просторі:

- характер поверхні форми (фактура);
- зовнішні контури форми (силует);
- внутрішнє членування форми (лінії, конструкція).

«ФОРМОУТВОРЕННЯ» ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА: МЕТОДИ, ПРИЙОМИ І ТЕХНІКИ МАКЕТУВАННЯ

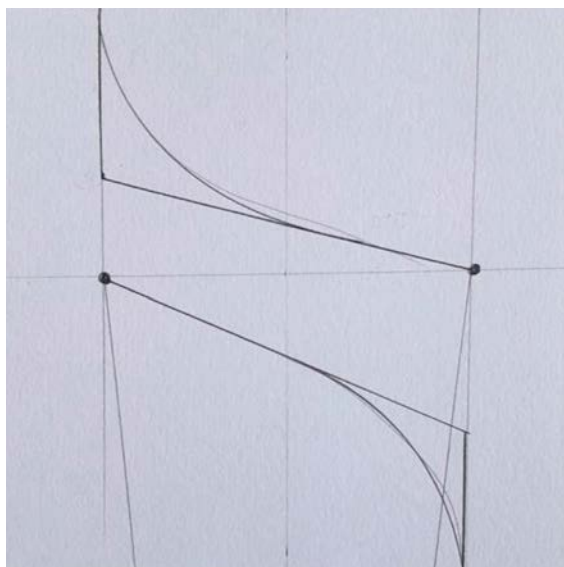
Знайомство з процесом утілення форми в об'ємно-просторову структуру для студентів розпочинається на першому курсі навчання на заняттях з дисципліни «Формоутворення». У процесі художнього проектування одягу методами тривимірного моделювання на манекені вирішується таке важливе завдання, як «ескізне макетування». За визначенням науковців, макетування трактується як творчий процес, котрий синтезує різні аспекти діяльності дизайнера (конструкторської, проектної, графічної), результатом якої є макет як тривимірний об'єкт [10]. Сучасні методи макетування передбачають різні підходи до створення нових форм у дизайні одягу, створення креативних конструкцій з використанням різних матеріалів і технік виготовлення макета. Зокрема основні методи макетування в дизайні костюма можна класифікувати як:

- муляжний метод (наколювання на манекені);
- паперопластику;
- креативне моделювання.

Муляжний метод, або наколювання на манекені характеризується безпосередньою роботою на манекені та передбачає створення нових форм шляхом драпірування тканини. *Паперопластика* – перспективний метод створення нових форм і силуетів одягу – полягає у створенні макетів виробів з паперу як пошукового варіанту форми майбутнього виробу. Паперопластика особливо важлива на початкових етапах навчання, оскільки дозволяє експериментувати з об'ємами та конструкцією виробу, вивчаючи пропорції фігури людини (манекена) і закони композиції. *Креативне моделювання* як метод використовує трансформаційне формоутворення, що дозволяє створювати нові пластичні рішення костюма та експериментувати з формою і конструкцією виробів [11; 12]. Отже, в макетуванні як одній з ключових дисциплін у навчальному процесі підготовки дизайнерів одягу на початковому етапі застосовується саме паперопластика. Основним засобом застосування трансформації форми слугують: згини, прорізи, підрізи, вирізи, тобто спрощений спосіб моделювання, який дозволяє розуміти процес зміни фор-

Іл. 1. Приклад змінення плоскої форми в об'ємну за рахунок підрізів. Робота Аміни Гасем

Іл. 2. Приклад методу формоутворення з використанням нетканих матеріалів (фоамірану). Робота Аміни Гасем

ми від плоского аркуша до об'ємного ліфу з умовними виточками, підрізами або складами (іл. 1). Завдання виконуються з паперу та інших нетканих матеріалів (флізелін, фоаміран, фетр, ацетат тощо). Макети з різних матеріалів показують, як якість і властивості матеріалу впливають на форму і процес формоутворення (іл. 2).

Науковці розрізняють декілька технік паперової пластики, зокрема: оригамі, кіригамі, квілінг,

пап'є-маше, витинанку, поп-ап, торцювання, тиснення. Усі ці техніки активно використовують сучасні дизайнери одягу у своїх дизайн-практиках (іл. 3). У цілому креативні підходи й експериментальні техніки набувають дедалі більшої популярності серед початківців і професійних дизайнерів. В освітньому ж процесі підготовки дизайнерів переважно використовують паперопластику як метод макетування одягу для опанування різних

Лл. 3. Приклади паперової пластики в дизайнерських роботах Freddy Coomes and Matt Empringham, бренд Aletta. 2025

Лл. 4. Приклад наколювання виточок, які повторюють конфігурацію манекена. Робота Аміни Гасем

прийомів пошуку структурного формоутворення, стилізації форм та розвитку об'ємно-просторового мислення.

Наступним етапом навчання є опанування муляжного методу (від фр. *moulage* – зліпок або модель), або методу наколювання, в основі якого лежить робота з макетною тканиною безпосередньо на манекені або фігурі людини. Унікальність цього методу полягає у створенні як простих (базових), так

і складних форм одягу. Наколювання як метод дозволяє отримати реальне уявлення про форму виробу, пропорції, масштабність, виявити конструктивні особливості, а також сприймати пластичні якості тканини і відчувати вплив щільності чи нашарування на форму в цілому. Зазвичай муляжний метод можна використовувати для створення макета базової форми-конструкції без застосування відомих технік конструювання для подальшого моде-

Іл. 5. Приклади муляжного методу (наколювання) з використанням техніки драпірування «коса». Вик. ст. 3 курсу ДО(в): а – Марина Яременко, б – Ліза Стороха. 2024/2025 н. р.

Іл. 6. Приклади муляжного методу (наколювання) з використанням техніки драпірування «перехват» або «вузлик». Вик. ст. 3 курсу ДО(в): а, б – Вікторія Кушнарєнко, в – Марина Яременко. 2024/2025 н. р.

лювання. При цьому виділяють ключові лінії, об'єми та виточки, які закріплюються голками. Тканина, що закріплюється, повторює чітку конфігурацію тіла людини або манекена (іл. 4), завдяки чому цей метод визначається як максимально точний.

При створенні ускладнених форм одягу застосовуються техніки драпірування і скульптурування складами (для більш складних та об'ємних форм костюма). Наприклад, техніка «коса» [14].

Принцип цієї техніки драпірування полягає в накладанні виточок одна на одну для створення нашарування з виточок, подібного до «заплітання в косу» з тканини (іл. 5). Ще один приклад використання техніки драпірування – це техніка «перехват» або «вузлик», коли два шматки тканини переплітаються один з одним або закручуються у вузол, створюючи при цьому дрібні складки драпірування (іл. 6).

Іл. 7. Приклад муляжного методу (наколювання) з використанням флористичних мотивів. Вик. ст. 3 курсу ДО(в) Маргарита Гринько. 2022/2023 н. р.

Іл. 8. Приклади креативного драпірування. Вик. ст. 3 курсу ДО(в) Катерина Склір. 2022/2023 н. р.

Для більш складних і об'ємних форм використовуються фактурні техніки драпірування, наприклад буфи, защіпи тощо [13]. Також для об'ємного драпірування використовуються флористичні, біонічні та асоціативні мотиви. У такому разі використовують прийом скульптурування, тобто «ліплення» заданої форми елемента (деталі) одягу, коли матеріалом скульптурування виступає тканина і голки (іл. 7–9).

Креативне моделювання в сучасному дизайні одягу набуває дедалі більшої популярності завдяки нестандартному підходу щодо проектування, конструювання, моделювання в костюмі. Як один зі складних методів макетування його активно використовують дизайнери – як метод художнього пошуку, що дозволяє експериментувати з формою (іл. 10, 11). Вивчення методу креативного

Гл. 9. Приклади креативного скульптурування.
Вик. ст. 3 курсу ДО(в) Анастасія Панаріна. 2022/2023 н. р.

Гл. 10. Приклади муляжного методу (наколювання)
з використанням ускладнених технік драпірування
з флористичними та біонічними мотивами.
Вик. ст. 3 курсу ДО(в): а – Софія Дорофєєва,
б – Ліза Стороха. 2024/2025 н. р.

модельовання починається безпосередньо з вивчення трансформаційного формоутворення і його процесів, які змінюють одяг і дають безліч варіацій інтерпретації форми костюма. Креативне модельовання здійснюється завдяки різним способам з'єднання, фіксування деталей, коли різні елементи одягу доповнюють одне одного або поєднуються одне з одним [15]. Застосування прийомів

трансформації, таких як стискання-розтягування, згортання-розгортання, зникнення-пооява, приєднання-відділення, регулювання-фіксація, суміщення-вкладання, прийомів деконструкції, заміщення деталей та перестановка (інверсія) [3], також активно опановується студентами в навчальному процесі, для чого макети виконуються безпосередньо на манекені.

Іл. 11. Приклад муляжного методу (наколювання) з використанням ускладнених технік драпірування «орігамі». Вик. ст. 3 курсу ДО(в) Маргарита Гринько. 2022/2023 н.р.

Поряд з прийомами трансформації в макетуванні застосовуються *комбінаторні методи*, що виявляють найбільше розмаїття поєднань обмеженої кількості елементів, значно розширюють креативний підхід і надають можливість дизайнерам експериментувати. Наприклад, *модульний метод* передбачає конструктивну, технологічну та функціональну завершеність. Сам модуль може бути завершеним виробом або бути складником виробу, зокрема, іншого функціонального призначення. *Метод плоского крою* від шматка тканини – це техніка, що дозволяє створювати форми одягу без базового конструювання і складного моделювання. Принцип методу полягає у мінімальному втручанні в первинну форму матеріалу. В основі *кінетики* як методу лежить ідея руху форми, будь-якої її зміни, що створює динаміку форм, декору, малюнків тканин тощо [15].

Креативне моделювання може як утілювати конструктивні переваги, так і ґрунтуватися на суто ірраціональному, емоційному, чуттєвому. Головна мета методу полягає у поєднанні та гармонізації муляжного методу, драпірування, паперопластики, трансформації і декомпозиції в єдиній об'ємно-просторовій структурі, якою є костюм.

Застосування цього методу в навчальному процесі дає змогу розвинути вміння працювати з об'ємом, розкриває творчий потенціал, гнучкість мислення, виховує особистість у творчості (іл. 12).

Отже, зв'язок між реальними дизайн-практиками та необхідністю опанувати навички макетування в навчальному процесі підготовки фахівців з дизайну одягу є ключовим, адже, по-перше, це – практичне втілення ідеї. Макетування дозволяє одразу перевірити й оцінити результат в об'ємній формі. По-друге, це розвиває просторове мислення, що сприяє більш точному уявленню форми виробу, кращому розумінню пластичних якостей матеріалів і їх взаємодії та створення нетипових конструкцій. По-третє, це – формування професійної компетентності та зв'язок з виробничим процесом. І, врешті, це безмежний інструмент для експериментів, який дозволяє досліджувати нові форми без витрат на повноцінне виготовлення, шукати нестандартні підходи й утілювати ідеї в реальному масштабі.

Іл. 12. Приклади креативного моделювання.
Вик. ст. 3 курсу ДО(в) Софія Дорофеева.
2024/2025 н.р.

ВИСНОВКИ. ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Підсумовуючи, можна однозначно стверджувати, що метод макетування є незамінним в експериментальній творчій діяльності та вихованні неординарного мислення в розробці авторських колекцій одягу, у розвитку творчих особистостей. Таким чином, сучасна дизайн-освіта пропонує інструментарій для формування художньо-естетичної культури, в межах якої робота дизайнера одягу спрямована, власне, на вивчення запитів сучасного суспільства, пошук самоідентичності та на виховання естетичного смаку.

Отже, метод макетування слід розглядати як фундаментальний інструмент сучасного дизайнера одягу, такий, що поєднує художню інтуїцію та конструктивні рішення. Використання його різновидів: об'ємного, площинного, комбінованого, експериментального та цифрового забезпечує багатоваріантність творчих пошуків, сприяє формуванню креативного мислення й індивідуального стилю. Так, макетування поєднує творчий пошук і практичні аспекти формоутворення, що дозволяє створювати оригінальні авторські колекції, відповідні сучасним естетичним і соціокультурним запитам.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з інтеграцією цифрових технологій (3D-візуалізація, VR/AR), які відкривають можливості для створення віртуальних колекцій та екологічно доцільного моделювання, з пошуком і впровадженням нових матеріалів, включно з біотекстилем і вторинною сировиною, розробкою методик навчання, що поєднують традиційні й цифрові підходи, які посилюватимуть ефективність дизайн-освіти і відкриватимуть нові горизонти для розвитку сучасного моделювання одягу. Це визначає макетування не тільки як практичний метод, а й як важливий інструмент у дизайн-освіті, що, власне, зумовлює більш детальне вивчення питання в умовах глобальних змін. ♦

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гасем А. М. Драпірування як метод формоутворення та творчий етап навчального процесу. *Теорія та практика дизайну*. 2023. Вип. 29–30. С. 155–163. URL : <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2023.29-30.18> (дата звернення : 27.03.2025).
2. Гасем А. Метод макетування як елемент навчальної комунікації. *Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу стратегії розвитку*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 25–26 листопада 2022 р. / ОНМУ. Львів–Торунь : Liha-Pres, 2022. Ч. 2. С. 301–303. URL : <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-90> (дата звернення : 27.03.2025).
3. Гасем А., Лагода О. Багатовимірний формотворчий контекст концептуального дизайну: метод інверсії. *ХУДПРОМ: Український журнал з мистецтва і дизайну*. 2024. Т. XXVI, вип. 1. С. 18–27. URL : <https://doi.org/10.61993/2786-7285.2024.01.02> (дата звернення : 24.03.2025).
4. Кісіль М. Концепції формоутворення костюму в контексті сучасних тенденцій у fashion-дизайні. *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 20 квітня 2018 р. : у 2-х т. Київ : КНУТД, 2018. Т. 1. С. 196–198.
5. Кісіль М. В. Макетування в дизайні одягу: навчально-методологічний аспект. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2011. № 10. С. 39–44.
6. Кісіль М. В. Фактурне формоутворення в текстилі: актуальні напрями та тенденції використання в дизайні одягу. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2012. № 10. С. 22–24.
7. Лагода О. М. Дизайн костюма. Практики репрезентацій : монографія. Черкаси : Третяков О. М., 2018. 296 с.
8. Лагода О. М. Репрезентативний потенціал дизайнерських практик у симбіозі мистецтва і моди. *Art and Design*. 2018. № 3. С. 107–119. URL : <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.3.10> (дата звернення : 22.03.2025).
9. Ніколаєва Т. В. Тектоніка формоутворення костюма : навч. посібник. 2-ге вид. Київ : Арістей, 2008. 340 с.
10. Орлова Н. Реалізація перспективних методів макетування та формоутворення одягу на заняттях із технологій у старшій школі. *Витоки педагогічної майстерності*. 2019. Вип. 24. С. 160–164. URL : <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194864> (дата звернення : 17.03.2025).
11. Jackson P. Complete pleats: Pleating techniques for fashion architecture, and Design. London : Laurence King Publishing, 2015. 304 p.
12. Jackson P. Folding techniques for designers from sheet to form. London : Laurence King Publishing, 2011. 277 p.
13. Kiisel K. Advanced Creative draping. London : Laurence King Publishing, 2022. 256 p.
14. Kiisel K. Draping: the complete course. London : Laurence King Publishing, 2013. 320 p.
15. Owens A. Hi-Fructose: New Contemporary Fashion. London : Cernunnos, 2019. 296 p.
16. Quinn B. Fashion futures. London – New York : Merrell, 2012. 240 p.

REFERENCES:

1. Hasem, A. M. (2023). Drapiruvannia yak metod formoutvorennia ta tvorchyi etap navchalnoho protsesu [Draping as a method of shaping and a creative stage of the educational process]. *Theory and Practice of Design*, 29–30, 155–163. <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2023.29-30.18> [In Ukrainian].
2. Hasem, A. (2022). Metod maketuvannia yak element navchalnoi komunikatsii [The method of modeling as an element of educational communication]. In *Mizhkultura komunikatsiia v konteksti hlobalizatsiinoho dialohu stratehii rozvytku* [Intercultural communication in the context of the globalization dialogue of development strategies]: Proceedings of the 2nd International Scientific Conference (Part 2, pp. 301–303). Liha-Pres. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-90>
3. Hasem, A. & Lahoda, O. (2024). Bahatovymirnyi formotvorchyi kontekst kontseptualnoho dyzainu: metod inversii [Multidimensional formative context of conceptual design: the method of inversion]. *HUDPROM: The Ukrainian Art and Design Journal*, 26(1), 18–27. <https://doi.org/10.61993/2786-7285.2024.01.02> [In Ukrainian].
4. Kisel, M. (2018). Kontseptsii formoutvorennia kostiumu v konteksti suchasnykh tendentsii u fashion-dyzaini [Concepts of shaping costume in the context of modern trends in fashion design]. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu* [Topical issues of modern design]. *Proceedings of the International scientific and practical conference* (Vol. 1, pp. 196–198). Kyiv National University of Technologies and Design. [In Ukrainian].
5. Kisel, M. V. (2011). Maketuvannia v dyzaini odiahu: navchalno-metodolohichniy aspekt [Prototyping in fashion design: educational and methodological aspect]. *Bulletin of Kharkiv State Academy of Design and Arts*, 10, 39–44. [In Ukrainian].
6. Kisel, M. V. (2012). Fakturne formoutvorennia v tekstyli: aktualni napriamy ta tendentsii vykorystannia v dyzaini odiahu [Facture shaping in textile: aktuelle directions and tendency of use in fashion design]. *Bulletin of Kharkiv State Academy of Design and Arts*, 8, 22–24. [In Ukrainian].
7. Lahoda, O. M. (2018). *Dyzain kostiuma. Praktyky reprezentatsii* [Costume design. Practices of representation]. Tretiakov O. M. [In Ukrainian].
8. Lahoda, O. M. (2018). Rerezentatyvnyi potentsial dyzainer-skykh praktyk u symbiozi mystetstva i mody [Representative potential of design practices in the symbiosis of art and fashion]. *Art and Design*, 3, 107–119. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.3.10> [In Ukrainian].
9. Nikolaieva, T. V. (2008). *Tektonika formoutvorennia kostiuma* [Tectonics of costume shaping]. (2nd ed.). Arystei. [In Ukrainian].
10. Orlova, N. (2019). Realizatsiia perspektivnykh metodiv maketuvannia ta formoutvorennia odiahu na zaniattiakh iz tekhnolohii u starshii shkoli. [Implementation of promising methods of modeling and shaping clothing in high school technology classes] *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*, 24, 160–164. <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194864> [In Ukrainian].
11. Jackson, P. (2015). *Complete pleats: Pleating techniques for fashion architecture, and Design*. Laurence King Publishing.
12. Jackson, P. (2011). *Folding techniques for designers from sheet to form*. Laurence King Publishing.
13. Kiisel, K. (2022). *Advanced creative draping*. Laurence King Publishing.
14. Kiisel, K. (2013). *Draping: the complete course*. Laurence King Publishing.
15. Owens, A. (2019). *Hi-Fructose: New Contemporary Fashion*. Cernunnos.
16. Quinn, B. (2012). *Fashion futures*. Merrell.

DOI 10.61993/2786-7285.2025.01.09

Amina GASEM**FORMATIVE PRINCIPLES AND METHODS OF MODELING IN FASHION DESIGN**

The main objective of the study is to analyze the key principles of the formative process in fashion design and the methods of their application in the educational training of fashion designers. Using the examples of works created by the author and by students of the Kharkiv State Academy of Design and Arts within the educational and professional program Fashion Design in the discipline Shape Formation (by specialization), the article presents approaches to organizing shape in the modeling process and outlines the stages of its transformation. The author demonstrates techniques for applying paper plastics and shows its influence on the formative tools of design, as well as the sequential logic of creating layouts from paper and materials with different plastic properties. Artistic and compositional means of form creation are systematized, forming the basis of a methodology for the educational process. This methodology serves as preparatory training for more complex disciplines such as Designing Complex Forms of Clothing and Modeling the Plastic Form of a Costume. The formative means are substantiated as a creative factor in the educational process at the initial stage of designing clothing models of different levels of complexity. The scientific novelty of the study lies in the systematization of formative principles and in the comprehensive consideration of the three-dimensional interpretation of clothing models made of paper and other materials directly on a mannequin. This is viewed as a foundation for a creative approach and self-expression in modern design. The materials presented in the article are of clear practical value and are primarily intended for use in the professional training of fashion designers and stylists. At the same time, they may also prove useful for preparing scientific studies on related topics. The results of the research can be applied to the development of modern clothing collections both in academic training and in professional practice.

KEYWORDS: clothing design, costume shape, principles of shaping, construction, deconstruction, transformation, creative approach to design

Стаття надійшла до редакції: 30.04.2025

Прийнята до публікації: 27.05.2025

Дата публікації: 30.06.2025

© Гасем А., 2025

Ця робота ліцензується відповідно до
Creative Commons Attribution 4.0 International License
